

Van het bestuur

Dit jaar staan er weer verschillende activiteiten op stapel. Naast de reguliere excursies in de zomer en lezingen in de winter zal dit jaar het rapport van de inventarisatie van de Bentelerheide worden gepresenteerd. In een in december 2004 gehouden lezing zijn de resultaten van het onderzoek al gepresenteerd aan geïnteresseerde leden. Als opvolger voor het Bentelerheideproject is voor een inventarisatieproject in het nog te realiseren stadspark Weusthag gekozen. Het onderzoek maakt deel uit van het in Onder de Loep van december 2004 beschreven gemeentelijk project. Naast het Weusthagbos en de Houtmaat maken ook

het waterwingebied, het Castorbad en Weusthagbad en de kleigaten van Rientjes (Broekmeden) deel uit van het park. Verschillende delen van dit gebied zijn bij onze leden goed bekend. Zij hebben hier eerder vogels, planten en paddestoelen geïnventariseerd. Enkele leden hebben op dit moment voor het "meetnet paddestoelen" proefvlakken in het Weusthagbos liggen. Doordat het gebied goed bereikbaar is, hopen wij dat vele leden aan het nieuwe project zullen deelnemen.

Bert Oude Egbrink

Legaat

Op 19 april jl. overleed mevrouw H.G.Elferink-Bongers uit Borne. Zij had in haar testament onze afdeling een geldlegaat ten bedrage van f2500,- toegekend. Inmiddels heeft onze penningmeester het bedrag ontvangen. Het bestuur is hiervoor bijzonder dankbaar en van plan dit legaat te reserveren voor een veldbiologisch project.

Omdat ik mij haar niet herinnerde als lid heb ik enig speurwerk verricht in het afdelingsarchief. Daaruit blijkt dat haar man vanaf 1942 tot 1963 lid is geweest van de afdeling Hengelo en daarna is overgeschreven naar de afdeling Nijmegen.

Kennelijk is het echtpaar later weer naar Twente verhuist en is de heer G.M.Elferink weer lid van onze afdeling geworden. Wanneer dat is gebeurd, kon ik niet nagaan omdat het archief onvolledig is. Wel zag ik dat het lidmaatschap in 1998 is beëindigd, waarschijnlijk omdat de heer Elferink toen is overleden. Indien er leden zijn met herinneringen aan dit lidmaatschap hebben dan hoor ik dat graag.

Bernard Wanders

**Het bestuur van de KNNV afdeling Hengelo / Oldenzaal
nodigt u van harte uit voor de**

Algemene Jaarvergadering

**op donderdag 7 april 2005
om 20.00 uur in het
gebouw van speeltuin 't Lansink,
Twijnstraat 6 te Hengelo**

Agenda

Excursies

Het gebruikelijke verzamelpunt is (tenzij anders aangegeven) aan de Boerhaavelaan op het parkeerterrein naast huisnummer 146 (is richting Borsthuis). Ieder wordt vriendelijk verzocht zo veel mogelijk met de auto te komen zodat er genoeg plaatsen zijn voor hen die niet over een auto beschikken.

Lezingen

De gebruikelijke plaats waar lezingen worden gehouden (tenzij anders aangegeven) is het speeltuingebouw "t Lansink" aan de Twijnstraat 6 te Hengelo. Indien er belangstelling is voor "meerijden met anderen" bij een lezing 's avonds: neem even contact op met een van de bestuursleden (zie colofon).

Lezing voor KNNV gewest Oost

Thema : "Geschiedenis van natuur en landschap in de Gelderse Poort, de huidige natuurontwikkeling en een toekomstvisie op de rivieren".

Datum : donderdag 17 maart 2005.

Plaats : Zaal Speeltuinvereniging 't Lansink; Twijnstraat 6 Hengelo.

Tijd : 20.00 uur.

Inleider : de heer Johan Bekhuis.

Literatuur : KNNV uitgave "Land van levende rivieren", *De Gelderse Poort*.

In het werkgebied van de Euregio Rijn/Waal, ligt aan weerskanten van de Nederlands-Duitse grens één van de meest interessante en belangrijke natuurgebieden van de Nederrijn: De Gelderse Poort. Mede door de plannen tot verstedelijking van dit gebied in de jaren '80 werd de waarde ervan als natuur- en recreatiegebied steeds hoger gewaardeerd en nam de druk om zowel natuur als cultuur in dit gebied te beschermen toe. Aan beide kanten van de grens wordt thans in gezamenlijk overleg rekening gehouden met de landschappelijke waarde ervan. Doelen zijn voldoende leefruimte voor natuurlijke ontwikkeling alsmede voor ontspanning en natuurrecreatie. Met een herkenbare plaats voor de mensen die hier wonen. Tijdens de laatste ijstijd brak de Rijn door de intussen geërodeerde stuwwal van het Montferland. We hebben er iets heel moois voor teruggekregen.

Voorjaarsexcursie

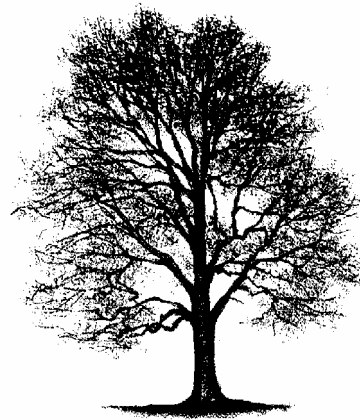
Datum : zondag 20 maart 2005

Tijd : 9.00 uur

Leiding : Gerrit van Zalk en André Bolt

Doel van de wandeling is de Lochemse Berg. De berg is een relict uit de voorlaatste ijstijd en steekt duidelijk uit boven de omgeving, wat op enkele plaatsen een fraai uitzicht oplevert over het omringende landschap. Aan de oostkant stroomt de Berkel door een aantrekkelijk landschap. We passeren het dorpje Zwiëp met een windmolen die is gebouwd op een stuifduin. Vóór het kruisen van

de Berkel staan we even stil bij de plaats waar midden in een weide de restanten staan van het voormalige kasteel Nettelhorst. Wellicht dat we in de lanen hieromheen nog wat vroege flora zullen vinden. Op de berg gemengd bos, afgewisseld door percelen bouwland. Vooral op de westelijk hellingen veel Beuken die tegen deze tijd al jong groen laten zien.

Excursie Bentheimerberg

Thema : Vogels

Datum : zondag 10 april 2005

Tijd : 09.00 uur

Duur : Ochtend

Coördinatie : Harry de Jong

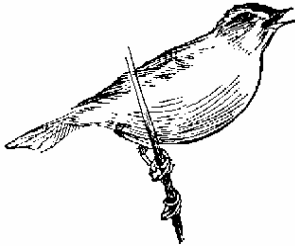
Opmerking : Paspoort meenemen

We starten aan de voet van de Bentheimerberg aan de overzijde van de Fransozen Brücke.

Hier beginnen we meteen al aan een 'flinke' klim naar het hoogste punt van de wandeling.

De wandeling voert ons vervolgens langs diepe en verlaten zandsteengroeven en mooie doorkijkjes. Ideale omgeving voor spechten (er broeden de Kleine bonte specht, de Grote bonte specht en de Groene specht) en bosvogels. Van de zomierzangers zullen dan de Tjiftjaf en de Fitis terug zijn hun overwinteringsgebied en we zullen ze dan ook volop te horen krijgen.

Het laatste gedeelte van de wandeling zal ons door bos voeren dat voornamelijk uit droog eiken- en dennenbos bestaat.

Vervolgens steken we de weg naar Rheine over en wandelen we nog door een stukje van het Bentheimerwald. Dit is plantkundig gezien interessanter dan het eerdere gedeelte van de tocht. We zullen hier in ieder geval bloeiende Primula's aantreffen en ook ontluikend Heelkruid

In dit gedeelte broeden ook Appelvinken, die we met wat geluk ook zullen waarnemen.

Excursie Molterheurne

Thema : voorjaarsflora
Datum : zaterdag 23 april 2005
Tijd : vertrek 09.00 uur (terug omstreeks 13.00 uur)
Coördinatie : Bert Oude Egbrink

We vertrekken vanaf de parkeerplaats bij erva Boerrigter in De Lutte. Het eerste deel van de excursie voert door de bossen bij de Molthover Esch en het Hanhof. Deze bossen hebben een rijke voorjaarsflora. Onderweg komen we door het bronbos langs de Bloemenbeek en het bronbos bij Lage Kavik. In het tweede deel van de excursie bezoeken we het bronbos bij Lutke Bavel en het bij de R.K. kerk van de Lutte gelegen "kerkenbos". Bij een in 1993 onder leiding van Rudolf Luiken in dit gebied gehouden excursie zijn onder meer Schedegeelster, Bospaardestaart en Paarbladig goudveil gezien. Misschien vinden wij deze bijzondere soorten terug.

Excursie Zwillbrock en Ellewycerveld

Thema: vogels
Datum: zondag 8 mei 2005
Tijd: vertrek 09.00 terug ca. 15.00
Coördinatie: Bernard Wanders

Het is al weer een aantal jaren geleden dat we naar het Zwillbrock zijn geweest. Inmiddels is het gebied door het naburige Biologische station onderhanden genomen. Er zijn een aantal prachtige vogelkijkhutten gebouwd, een aantal paden zijn afgesloten, andere zijn hersteld. Overal zijn mogelijkheden het centrale vennencomplex in te kijken. We hopen dat de flamingo's (2 soorten) er weer zijn. Dat de imposante kokmeeuwen kolonie bevolkt is, wellicht met enkele zwartkopmeeuwen erbij. Ook kunnen we diverse duik en zwemenden, fuutachtigen, rietzangertjes etc. verwachten.

Halverwege de rondwandeling zullen we een uitstapje maken naar het Ellerwycerveld dat ten oosten van het Zwillbrock ligt. Dit gebied is een weidevogelreservaat in ontwikkeling. Afgelopen winter zaten er verschillende ganzensoorten, zwierf er een Blauwe Kiekendief en in de omringende houtwallen enkele mezensoorten, goudvinken, kramsvogels, koperwieken e.d. Een aantal zal naar noordelijke streken zijn vertrokken. We zullen zien welke zuidelijke gasten hun plek heeft ingenomen. Helaas is het Biologisch Station met zijn leuke en leerzame expositie op zondag gesloten maar dat geldt voor niet voor het prachtige barokke kerkje.

Vooraankondiging Excursie:

Excursie Haaksbergerveen

Thema : Natuurbeleving
Datum : zaterdag 2 juli 2005
Tijd : 09.00 uur
Duur : ochtend
Coördinatie : Harry de Jong

Excursie Gelderse Poort

Thema : natuurontwikkeling
Datum : zaterdag 21 mei 2005
Tijd : vertrek 09.00 uur (terug omstreeks 17.00 uur)
Coördinatie : Bert Oude Egbrink

Op 17 maart 2005 gaat Johan Bekhuis een lezing houden over de Gelderse Poort. Naar aanleiding van deze lezing willen wij dit gebied nu eens met eigen ogen bekijken. Hoe de excursie er precies zal komen uit te zien, is bij het uitkomen van deze Onder de Loep nog niet bekend.

Excursie Bentelerheide

Datum : zondag 5 juni 2005
Tijd : 09.00 uur
Duur : ochtend
Thema : Natte heide
Coördinatie : Wytze Boersma

Na het uitgebreide onderzoek van de Bentelerheide gaan we nog eens kijken hoe nu de toestand van het gebied is. Toen we in 2003 het onderzoek beëindigden, zijn in dat jaar grootschalige onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd. De gebieden C, D en E zijn mechanisch geplagd en het gebied is verder opengelegd door middel van het kappen van bomen. Nu, twee jaar na deze werkzaamheden zijn mogelijk de resultaten te zien aan de hand van de begroeiing van de geplagde plekken. Verder zullen we ook kijken hoe de Beenbreek en de Blonde zegge zich ontwikkelen. Naast de botanische aspecten zullen we letten op de vogels en de insecten.

We gaan er van uit dat de weergoden zullen meewerken, zodat we een mooie zondagochtend hebben.

Wytze

Excursie IJsseldal

Datum : zondag 19 juni 2005

Tijd : 09.00 uur

Duur : dag

Thema : Rivierflora

Coördinatie : Wytze Boersma

Om in het bijzonder de flora van het rivierengebied te bekijken gaan we naar de uiterwaarden van de IJssel bij Zutphen. Vanaf Zutphen gaan we langs de IJssel richting Brummen. In dit gebied liggen een aantal akkers en weilandjes, omzoomd door meidoornhagen die bijzonder interessant zijn. We hebben daar te maken met een authentiek rivierenlandschap voorzien van heggen en dijkes. In het gebied is door SBB een wandelroute gemaakt langs een aantal akkers. Verder is het rivierengebied over het algemeen een gebied om te vogelen. Als alles wat mee zit, zien we de Ooievaar en de Gele kwikstaart.

Wytze

KNNV GEWEST-OOST.

5-daagse excursie naar Zeeland in de periode 23 t/m 27 mei 2005

PROGRAMMA (wijzigingen voorbehouden)

Maandag 23 mei.

13.00 uur. Ontvangst in Biesboschcentrum Dordrecht, Baanhoekweg 53 (tel: 078-6305353) 3313 LP Dordrecht.

14.00-16.00 uur. Tocht door de Biesbosch met de fluisterboot de Sterling.

Ca. 17.00 uur. Aankomst in ons verblijf "Vakantiecentrum SEROOSKERKE v.o.f." (0118-591607), Oostkapelseweg 32 4353 EJ Serooskerke (Walcheren).

19.30 uur . Lezing over de Manteling van Walcheren en de voormalige Buitenplaatsen door de ook bij ons bekende Richard Struijk, lid van KNNV-afd. Walcheren en vrijwilliger Staatsbosbeheer.

Dinsdag 24 mei.

09.00 uur .Vertrek op de fiets (als het kan) naar het Biologisch Museum aan de Duinvlietweg te Oostkapelle.

11.00 – 12.00 uur. Rondleiding o.l.v. de tuinman door de Heemtuin.

13.00 – 14.30 uur. Rondleiding door Staatsbosbeheer in de voormalige Buitenplaatsen in de Manteling o.l.v. de boswachter Piet Keuning.

19.30 uur .Lezing over het Veerse Meer door boswachter Piet Keuning.

Woensdag 25 mei.

09.00 uur. Vertrek naar de parkeerplaats aan de Schotsmanweg te Kamperland.

09.30 – 11.30 uur. Rondleiding door natuurgebied Schotsman o.l.v. een gids van de IVN-afd. Walcheren.

14.00 uur . Inschepen op de rondvaartboot van rederij Dijkhuizen op de steiger "Campveerse Toren" te Veere. Vaartocht over het Veerse Meer en wandeling op het eiland Haringvreter in het Veerse Meer, o.l.v. dhr Richard Struijk. Terugkomst ca. 17.00 uur.

19.30 uur. Lezing over de "Inlagen Noord-Beveland" door mevr. Petra Sloof van Het Zeeuws Landschap.

Donderdag 26 mei.

09.00 uur. Vertrek naar het informatiebord aan de Keihoogte weg te Wissenkerke(dit is de weg vanuit het dorp richting Oosterscheldedijk).Kijker niet vergeten!.

10.00 – 12.00 uur. Excursie Inlagen Noord-Beveland o.l.v. mevr. Petra Sloof

Alternatief programma vb. fietstocht (deze is al uitgeschreven) over Noord-Beveland. Vb. fort Rammelkens.

Uitrustavond.

Vrijdag 27 mei.

09.30 uur . Vertrek naar A. Neeltje Jans of B. de Schelphoek of C. Prunje.

12.00 – 13.30 uur. Gezamenlijke lunch in restaurant "De Schelphoek".

14.00 – 15.30 uur. Stadswandeling door Zierikzee o.l.v. de stadsgids Betty Blikman.

Afscheid nemen en vertrek naar huis.

Namens de commissie,

Ineke Muysen, Anna Simmelink, HermJan Roep en Joan Spijkerman

Voor vragen en opgeven: 0546-681343 of 053-4762518

P.S.: De kosten voor deze 5-daagse zijn begroot op 260,- euro, inclusief logies, ontbijt, lunchpakket, diner en kosten van de vaartocht, de gidsen voor de excursies en de lezingen.

De kosten van vervoer zijn niet inbegrepen, men gaat met eigen auto's.

Terugblik

Lezing

Thema : Water op de Veluwe
Datum : 17 januari 2005
Spreekers : Dick en Els Koopmans
Toehoorders : ca 12

Dick en Els Koopmans zijn reeds vele jaren actief lid van de KNNV-afdeling Noordoost Veluwe. De Veluwe is ontstaan door opstuwung van materiaal in de voorlaatste ijstijd. Langs de ooststrand vloeit water af naar de IJssel. Evenals in Twente kan op vele plaatsen neerslag niet wegzakken naar de diepte zakken door aanwezigheid van ondoordringbare lagen. Een verschil is dat deze lagen bij ons uit keileem bestaan en op de Veluwe het meestal dunne oerbanken zij die het water tegenhouden. Al eeuwen lang heeft men hiervan gebruik gemaakt

door via kunstmatige bronnen (sprengen) en waterlopen water "af te tappen" en gebruik makend van het verval te gebruiken als bron van energie in watermolens. De papierindustrie langs de oostelijke veluwerand was een voorbeeld van bedrijvigheid die hieruit voortkwam. Door het verdwijnen hiervan en andere waterkrachtgebruikers dreigde het systeem van sprengen in verval te raken. De Vereniging tot Behoud van Veluwse Sprengen en Beken spant zich in om dit cultuur- en natuurbezit te beschermen. Op vochtige plaatsen in het sprengensysteem hebben zich rijke ecosystemen ontwikkeld. Dick en Els Koopmans lieten ons aan de hand van prachtige dia's zien, wat hierin aan flora en fauna leeft. Dick verzorgde de inleiding en de flora en gaf het woord aan Els, wanneer het ging om insecten, amfibien, etc. Een uitstekende lezing door een bevlogen echtpaar.

KNNV SENIOREN

We hebben 2004 afgesloten met een voortreffelijke "lezing" van Jo van Urk betreffende vogelgeluiden in een muziekcompositie.

En we begonnen dit jaar met een kijkje in de fauna en flora in de onderwaterwereld, mysterie van de verborgen koraalriffen. De befaamde onderzoeker Jacques Cousteau heeft enkele van zijn onderzoekingen vastgelegd (eind '60-begin 70) op film en waarschuwde toen al voor de gevaren, die de zo wonderschone, maar ook zo belangrijke onderwaterwereld bedreigen. We zagen aspecten van leven onder water, die nu al niet meer bestaan.

De volgende bijeenkomsten zijn op :

Dinsdag 8 februari 2005

Wouter van der Bosch komt. Hij zal ons vertellen over en laten zien van Natuurhistorische belevenissen in Spanje.

Dinsdag 12 april 2005

Vogeltrek. Het beter leren kennen en begrijpen van de wetten en de regels, die ten grondslag liggen aan de duizelingwekkende trektochten van vliegende wezens. Dit is een eeuwenoude droom die de door Jacques Perrin verzamelde groep cineasten en ornithologen gerealiseerd is. Ruim een jaar geleden uitgekomen op DVD.

Dinsdag 10 mei 2005

Het programma is nog niet bekend, maar er wordt aan gewerkt.

Dus: iedere vermelde dinsdag van 14.30 – ca. 17.00 uur in Wooncentrum Carint 't Woolde, 2^e etage, afdeling Lasonder.

Wil en Andries Vermeulen

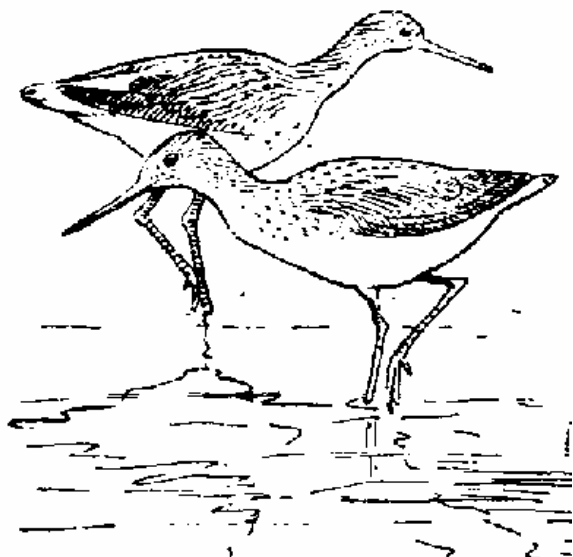
Natuurcursus "Basiskennis Vogels"

De cursusgroep KIN (KNNV, IVN en NIVON) organiseert dit voorjaar een basis natuurcursus voor iedereen die meer van vogels wil weten dan dat er mussen en merels zijn. In zes korte sessies wordt er over een beperkte groep populaire en hier veel voorkomende vogels informatie gegeven maar bovenal de middelen aangereikt om vogels snel te kunnen herkennen en zo stap voor stap nieuwe

aan je kennis toevoegen. En ze dan bijvoorbeeld trots aan je kinderen of kleinkinderen kunt aanwijzen.

De cursus bestaat uit drie theorieavonden, elk gevolgd door een praktijk ochtend. Aan de orde komen tuinvogels, watervogels en bosvogels. De bedoeling is dat men na afloop vijf á tien vogels per categorie kent en herkent en heeft geleerd hoe daar

meer aan toegevoegd kunnen worden. In het najaar is een vervolgcursus waarin specifiek de wintergasten in het veld en in uw tuin aan bod komen.

Voor de herkenning worden belangrijke basiselementen geleerd zoals: geluid, vlucht, uiterlijke tekening en voedselgedrag. Daarnaast

wordt er ingegaan op het vogelleven in de verschillende seizoenen, zoals nestelen, het aantal eieren en de trek. Elke avond wordt er opdracht voor eigen observatie meegegeven. De resultaten maar ook de vragen die tijdens deze observatie zijn gerezen, zullen op de praktijkmorgen worden behandeld. Die ochtend zullen er meerdere begeleiders aanwezig zijn.

De cursus wordt gegeven door experts op vogelgebied van de drie verenigingen. De theorieavonden zijn op **woensdagavonden, 13, 20 en 27 april, om 20.00 uur in het NIVON centrum aan het Berfloplein**. De praktijkochtenden (van **09.00 uur tot circa 10.30 uur**) zijn op **de zondagen, 17 april, 24 april en 1 mei** op een geschikte locatie.

De kosten zijn 11 euro voor leden en 16 euro voor niet leden (inclusief koffie). Gaarne vooraf aanmelden bij Wytze Boersma, telefoon 074 3762711 of email wytzeboersma@hetnet.nl.

Luc J. van Veen

“Exoten” in Hengelo

Deens lepelblad (*Cochlearia danica* L.) en Hertshoornweegbree (*Plantago coronopus* L.) in de gemeente Hengelo in 2004

J.H. Zwienenberg

Aanleiding

In 2001 heeft de auteur een groot aantal kilometerblokken in de gemeente Hengelo onderzocht op het voorkomen van **Deens lepelblad**. Toen er eind maart 2004 twee nieuwe groeiplaatsen in het centrum van Hengelo werden ontdekt, ontstond het plan om een deel van de inventarisatie te herhalen. In dit artikel wordt verslag gedaan van deze inventarisatie.

Doel

Het doel van de inventarisatie werd breder. Naast het registreren van de gevonden kilometerblokken wordt ook de aard van de groeiplaatsen in kaart gebracht. Daarnaast werd de inventarisatie uitgebreid tot een tweede bermhalofyt¹ namelijk **Hertshoornweegbree**.

In 2001 is ook naar deze soort gezocht maar deze werd slechts op enkele plekken aangetroffen. Dit onderzoek was beperkt tot het voorjaar.

Werkwijze

De inventarisatie in 2001 had het nodige inzicht gegeven in de vindplaatsen van met name Deens lepelblad. Omdat de aanvoer van bermhalofyten vanuit de autosnelwegen plaatsvindt (1, 2) werd van hieruit gestart. Vervolgens werden de hoofdwegen en ontsluitingswegen bezocht waarvan bekend was dat deze regelmatig gepekeld werden (3).

Wat betreft Deens lepelblad werd het onderzoek langs de autosnelwegen vanuit de auto verricht. De lange witte linten langs met name de middenberm gaven snel zekerheid over het voorkomen. Voor de Hertshoornweegbree werd zo'n onderzoek langs de autosnelwegen niet verricht.

Buiten de snelwegen werd het onderzoek lopend en vanaf de fiets verricht.

De onderzoeksperiode heeft zich uiteindelijk uitgestrekt tot september 2004.

Invloed van de mens.

Creëren geschikt milieu

Naast het strooien van zout verricht de mens de nodige werkzaamheden langs de rijweg zoals maaien, graven en het frezen van de strook direct naast de rijbaan. Door deze werkzaamheden wordt er een geschikt milieu gecreëerd.

¹ Halofyt: soort die uitsluitend of voornamelijk in zilt milieu wordt aangetroffen.

Invloed van het zoutstrooien.

Zout onttrekt water aan knoppen, bladeren en andere organen van de plant. Een deel van het zout wordt in het weefsel opgenomen waar het tijdens het groeiseizoen een schadelijke werking uitoefent. De zoutinvloed is afhankelijk van de wind en wijze van strooien. Echte zoutverontreiniging kan plaatsvinden tot 2 meter vanaf de weg. In een 40 cm tot meer dan 1 meter brede zone ontstaan kale plekken doordat planten afsterven. Afhankelijk van de gebruikte hoeveelheid stroozout kan het zoutgehalte tot 20 maal de normale concentratie oplopen. In de loop van de zomer vermindert door de toevoer van regen de concentratie (4).

Verspreiding vruchten en zaden.

Beide soorten worden verspreid via zaden of vruchten, die specifieke aanpassingen hebben ten behoeve van de verspreiding door wind en water (regen en spatwater).

In de praktijk blijken grondwerkzaamheden en maaibalken maar vooral de auto's een veel belangrijker aandeel te hebben (4).

Deens lepelblad

Standplaats

Een globale beschrijving van de standplaats luidt: open hellingen, vlak achter de buitenste duinrij, langs paden en boulevards, langs schorren en op mierenbulten (5).

Vanaf 1970 is de verspreiding van Deens lepelblad langs de grote verbindingswegen snel gegaan. Vooral in de middenberm is de bloei vaak uitbundig. Als oorzaak wordt de slechtere waterafvoer en het daardoor ontstane (tijdelijke) hogere zoutgehalte genoemd (5). In de buitenberm komt de soort veel minder voor. Hier spoelt het gehele jaar het meeste regenwater in waardoor de goed oplosbare zouten grotendeels uitspoelen naar de diepere ondergrond.

Groeiplaatsen Deens lepelblad in stedelijk gebied.

Naast de eerder genoemde groeiplaatsen langs de snelwegen is de plant op de volgende groeiplaatsen gevonden:

- Op bijna alle middenbermen (gras of zand of steengruis) bij de op- en afritten van de autosnelwegen en die voor rotondes komt de plant veel voor.
- In de bermen van de grotere verbindingswegen. Hier staat de plant het meest in de strook direct naast de rijweg. Deze strook is vaak schraal begroeid en stevig.

Op een beperkt aantal plaatsen groeit de soort ook verderop in de berm. Opvallend is het voorkomen in een berm aan het begin van de bebouwde kom (Deldenerstraat). Deze berm wordt bijna wekelijks gemaaid. Door het oneffen oppervlak ontsnappen de planten aan de maaibalk.

- Een uitbundige bloei is vaak te vinden aan de voet van verkeersborden, wegpaaltjes etc.
- Met name in het stedelijk gebied (en soms ook op de verharde middenberm van autosnelwegen) groeit de plant op opgehoopt straatvuil (zand, stof, blad, mos) voor trottoirs, bushaltes en op de viaducten boven de autosnelwegen.
- Tussen straatstenen naast de rijweg, rond palen in het trottoir en op de stenen taluds.
- Het openbaar groen langs de wegen zoals de ligusterheggetjes langs de Oelerweg, incidenteel in boomspiegels en onder open struikbeplanting.

Waar soort niet meer gevonden in 2004.

In het blok (250-474) groeide de soort op straatvuil, dat na een veegbeurt verdwenen is. In de rijkere bermen tussen Hengelo en Enschede op het grondgebied van Hengelo is de soort bijna geheel verdwenen. Verderop ter hoogte van de Universiteit komt de soort nog veel voor. In die bermen die in de winterperiode gefreesd zijn (bijv. een deel van de Haaksbergerstraat).

Waar is de soort (nog) niet gevonden.

In de bermen langs relatief nieuwe wegen zoals de Europalaan is Deens lepelblad in tegenstelling tot Hertshoornweegbree nog niet gevonden. Dit geldt ook voor een aantal grotere parkeerplaatsen (die wel gepekeld worden) binnen blokken waar de soort aangetroffen is.

Opvallende verschillen tussen 2001 en 2004.

Naast de vondst van twee groeiplaatsen in het centrum van Hengelo is dit de forse uitbreiding van het aantal groeiplekken richting Beckum en Haaksbergen.

Hertshoornweegbree

Standplaats.

De Nederlandse Oecologische Flora (6) geeft ondermeer de volgende informatie over de standplaatsen: "Hertshoornweegbree is evenals

Grote weegbree een plant met een heel gering concurrentievermogen. Zij kan zich handhaven op plekken waar zij in het voordeel is door tolerantie voor bepaalde extreme en/of wisselvallige omstandigheden. Zij verdraagt vrij veel zout en gedijt goed op bodems die afwisselend met water verzadigd zijn en uitdrogen. Kieming vindt zowel in het voorjaar als het najaar plaats. - De wortels van Hertshoornweegbree dringen goed door in compacte (verdichte) grond. Als kiemplant is zij zeer gevoelig voor betreding; oudere planten verdragen deze veel beter.”

Groeiplaatsen

In een artikel van J.J. Kleuver in *Stratiotes* (7) wordt ondermeer het volgende over groeiplaatsen vermeld: “is een weg éénmaal ‘besmet’, dan zal de soort zich over langere trajecten kunnen verspreiden. Deze soort lijkt zich uitsluitend te vestigen in zandige berm; in kleiige of venige gedeelten ontbrak zij.- De chemisch-fysische eigenschappen van de bodem lijken voorsnog belangrijker dan het beheer. Wel is een zekere openheid van de bodem noodzakelijk. Het frezen van berm;en lijkt het voorkomen van deze gemeenschap te bevorderen. Waar de berm hoger lag dan het wegdek werd het gezelschap niet gevonden. Dat maakt het waarschijnlijk dat zout stuifwater onvoldoende is voor de ontwikkeling ervan.”

Groeiplaatsen in Hengelo

De meeste vindplaatsen in Hengelo voldoen aan de beschrijving hiervoor. De verovering van met name gefreesde berm;en gaat heel snel. Waar in 2001 de soort nog niet stond, komt die in 2004 over tientallen meters met duizenden exemplaren voor.

De soort is inderdaad niet gevonden op plekken waar de berm hoger lag dan het wegdek. Hier komt Deens lepelblad wel voor.

Andere plaatsen zijn:

- De soort wordt in een beperkt aantal midden in berm;en gevonden. Het zijn vaak forse exemplaren.
- Bij een aantal afritten van hoofdwegen liggen open stenen. Naast de Grote weegbree komen hier kleine en platte exemplaren van de soort voor.
- Opvallend is het voorkomen aan beide zijden van hoofd-fietspaden naar Delden en Oldenzaal. Zeker naar Delden² is hier Deens lepelblad nooit gevonden. (zie ter vergelijking onderstaande tekeningen. De lengte van de pijl geeft aantal soorten weer.)

berm-fietspad-berm-rijweg
(Hertshoornweegbree)

berm-fietspad---berm-rijweg
(Deens lepelblad)

Waar is de soort (nog) niet gevonden.

- In het deel van de Europalaan na het viaduct over de A1 staat de soort niet naast de rijweg en het fietspad. Direct naast de rijweg is hier een brede afvoergeul aangebracht waarin het aflopende regenwater afgevoerd wordt.
- In de grotere spleten tussen stenen en trottoirtegels.
- In de rijke berm;en langs de Enschedesestraat. Hier laat Deens lepelblad het ook afweten.

Totaaloverzicht

Het grondgebied van de gemeente Hengelo ligt verspreid over 89 kilometerhokken. De snelwegen A1 en A35 liggen in 6 hokken. Hier komt waarschijnlijk ook wel de Hertshoornweegbree voor. Omdat deze niet waargenomen konden worden, zijn ze niet meegenomen in onderstaand overzicht. In 2001 werden 32 hokken bezocht en in 2004 42 blokken.

	Deens lepelblad	Hertshoornweegbree
2001	32	2
2001 en 2004	28	2
2004 niet	4	-
2004 nieuw	8	18
2004 totaal	36	20

Andere halofyten.

Om een goed inzicht te krijgen in de groeiplaatsen van de Hertshoornweegbree werd er ook na het voorjaar een regelmatig bezoek gebracht aan de verschillende groeiplaatsen en werd er gezocht naar nieuwe plekken. Hierbij werd ook uitgekeken naar andere halofyten. Dit leverde diverse vondsten op van:

Zilte schijnspurrie – *Spergularia marina*

o.a. nieuw bij Europalaan

Stomp kweldergras – *Puccinellia distans* subsp. *distans*

o.a. Bornsestraat

Engels gras – *Armeria maritima*

Staat al jaren bij afrit A1 in Hengelo-Noord.

Zeeweegbree – *Plantago maritima*.

In september 2004 werd deze soort gevonden in blok 253-477 (J.Zwienenberg). Tot nu toe zijn er nog maar weinig vondsten bekend. Er stond een aantal forse exemplaren onder een vangrail.

Tijdens een nauwkeuriger onderzoek van de vindplaats bleek dat er ook direct langs het wegdek een strook van ongeveer 3 meter met deze planten stond. Ook verderop stonden verspreid enige

² Vele jaren dagelijks hier gefietst.

exemplaren langs het wegdek. De vindplaats komt overeen met die van Hertshoornweegbree.

Hengelo, februari 2005.

j.h.zwienenberg@hccnet.nl

Literatuur.

1. **Zonderwijk M., C.L.G. Groen**, 1996. Recente binnenlandse verspreiding van *Cochlearia danica* L.
2. **Stolwijk P.F.**, 1998. De zilte berm.
3. **Gemeente Hengelo. Dienst Stedelijk Beheer en Ontwikkeling**, 2001. Gladheidsbestrijding 2002-2003.

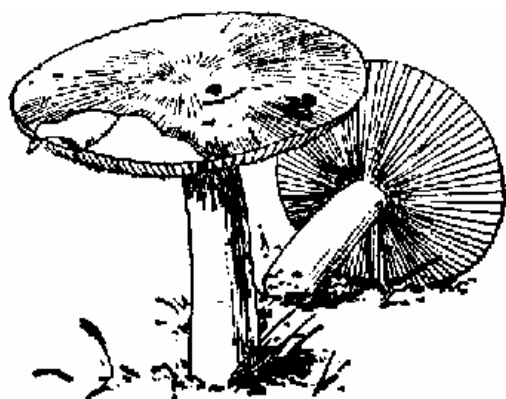
4. **Sýkora K.V., L.J. de Nijs en T.A.H.M. Pelsma**, 1993. Plantengemeenschappen van Nederlandse wegbermen.

5. **Weeda E.J.**, 1987. Nederlandse Oecologische Flora 2.

6. **Weeda E.J.**, 1988. Nederlandse Oecologische Flora 3.

7. **Kleuver J.J.**, 2000. Een onbeschreven subassociatie van het Plantagini-Lolietum perennis.

Correctie

Op de waarnemingslijst van de paddestoelenexcursie naar het Weldam op 3 oktober staat de Purperrode russula, *Russula queletii* vermeld. Deze waarneming is twijfelachtig omdat zij niet microscopisch is onderzocht. Dit had wel moeten omdat het een rode lijst soort is. Mogelijk is er een vergissing gemaakt met de Duivelsbroodrussula, *Russula sardonia*, die algemener voorkomt. Wytze

Papyrus Antiquariaat

Mededeling verkooppunt KNNV

In de winkel van antiquariaat Papyrus te Deventer is een verkooppunt van de KNNV gevestigd. Dit betekent dat leden van KNNV en IVN op vertoon van hun lidmaatschapskaart ledenkorting kunnen krijgen bij de aanschaf van boeken die door de KNNV worden uitgegeven. Een rijke keuze uit een prachtige collectie.

Naast de bijna volledige collectie KNNV vindt u bij Papyrus een collectie van zo'n 20.000 oude tot zeer oude boeken, tweedehands boeken en nieuwe boeken tegen gereduceerde prijs (ramsj).

Papyrus is een algemeen antiquariaat met streekgeschiedenis als specialisatie. Verder treft u in onze winkel een keur aan rubrieken, waaronder een ruime sortering boeken over landen, reizen,

tuinieren en natuur. Papyrus is een winkel waar het voor de liefhebber goed toeven is. De winkel is dagelijks geopend van 09.30 -18.00 uur, m.u.v. maandagmorgen; donderdag koopavond van 19.00 – 21.00 uur en zaterdag geopend van 09.30 tot 17.00 uur.

Antiquariaat Papyrus

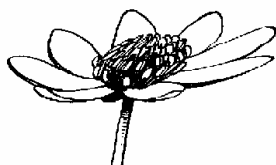
Nieuwstraat 29

7411 LG Deventer

tel. 0570-612461

e-mail: info@papyrusboeken.nl

internet : www.papyrusboeken.nl

Algemene Jaarvergadering

op donderdag 7 april 2005 om 20.00 uur in het gebouw van speeltuin 't Lansink, Twijnstraat 6 te Hengelo

Agenda:

1. Opening
2. Goedkeuring verslag van de ledenvergadering d.d. 24 maart 2004.
3. Mededelingen en ingekomen stukken
4. Jaarverslag 2004 van de secretaris en werkgroepen (is bijgevoegd).
5. Financieel jaarverslag en balans 2004 (is bijgevoegd).
6. Begroting 2005 (is bijgevoegd)
7. Verslag kascommissie.
8. Benoeming nieuwe kascommissie. A. Bolt is aftredend en niet herkiesbaar.
9. Bestuurssamenstelling.
10. V.V. op 16 april 2005.
Over de agendapunten zal ter vergadering informatie worden verstrekt.
11. Benoeming afgevaardigden naar de VV in april 2005.
12. Afdelingsactiviteiten 2005 en 2006.
Let op! De afdeling Hengelo / Oldenzaal bestaat volgend jaar 90 jaar. Wie heeft er suggesties voor passende activiteiten?
13. Rondvraag en sluiting.

Verslag algemene ledenvergadering 2004

KNNV afdeling Hengelo-Oldenzaal

De vergadering vond plaats op 24 maart 2004 in Speeltuingebouw 't Lansink te Hengelo. Er waren 19 leden aanwezig. De heren Bolt en Wolthuis waren met kennisgeving afwezig.

1. Opening

De voorzitter, de heer Bernard Wanders, opent de vergadering. Aan het begin van deze vergadering wordt stil gestaan bij het overlijden van leden in het afgelopen jaar. Dit zijn mevrouw Attie Wanders-Faber en de heren Michiel Visser en Willem de Boer.

2. Goedkeuring verslag van de ledenvergadering d.d. 20 maart 2003.

Het verslag wordt goedgekeurd met dank aan de notulist.

3. Mededelingen en ingekomen stukken

De voorzitter gaat in op de ontwikkelingen rond het Gewest Oost van de KNNV. Het Gewest krijgt jaarlijks een subsidie van de Provincie Overijssel, die geheel ten goede komt van de aangesloten afdelingen. Om deze subsidie ook in de toekomst te kunnen krijgen moet het Gewest zelf statuten

hebben. Voor het opstellen van deze statuten is de toestemming nodig van de aangesloten afdelingen. Het huidige bestuur van het Gewest stelt voor de stichtingsvorm te kiezen waarbij de bestuursleden door de afdelingen voorgedragen worden.
De afdelingsvergadering gaat akkoord met het opstellen van de statuten.

4. Jaarverslag 2003 van de secretaris en werkgroepen.

Het ledenaantal daalt iets maar de voorzitter deelt mee dat er weer drie nieuwe leden zijn zodat het aantal in maart 2004 weer 107 is.

In het jaarverslag ontbreekt de cursus die we samen met het IVN en NIVON organiseren. Dit samenwerkingsverband (KIN) organiseert jaarlijks een cursus. Dit is goed voor de naamsbekendheid van onze afdeling.

Wat betreft de activiteiten was het een goed jaar met een redelijke tot goede deelname aan de excursies en lezingen.

Met dank aan allen die meegeholpen hebben wordt dit verslag vastgesteld.

5. Financieel jaarverslag en balans 2003.

Naar aanleiding van een vraag van Andries Vermeulen wordt afgesproken dat de Seniorenactiviteiten indien nodig op een bijdrage vanuit de afdeling kunnen rekenen. Verder wordt het verslag met dank aan de penningmeester goedgekeurd.

6. Begroting 2004.

In de begroting is rekening gehouden met de kosten voor het verslag van ons veldbiologieproject. Hiervoor krijgt de afdeling ook subsidie van het Gewest.

De hoogte van de contributie wordt sinds twee jaar jaarlijks aangepast conform de verhoging die het hoofdbestuur vaststelt.

De begroting wordt goedgekeurd.

7. Verslag kascommissie.

De kascommissie bestaande uit de heren van den Bosch en Bolt hebben de boeken gecontroleerd en in orde bevonden. Het zal er allemaal heel verzorgd uit; een compliment waard.

De commissie stelt voor het bestuur decharge te verlenen. De vergadering besluit conform.

8. Benoeming nieuwe kascommissie.

W. van den Bosch is aftredend en niet herkiesbaar.

Wouter van den Bosch is aftredend. De voorzitter dankt hem voor werkzaamheden. De nieuwe commissie zal bestaan uit de heren Bolt en Limburg en mevrouw Mardjan als reservelid.

9. Bestuurssamenstelling.

M. Verdriet treedt af als bestuurslid. Het bestuur en leden danken haar voor het organiseren van het winterprogramma. Vele boeiende inleiders heeft ze naar Hengelo gehaald. Verder verzorgde ze, met een grote zorgvuldigheid, ook de introductie van nieuwe leden. Het bestuur vindt het jammer dat het enige vrouwelijke bestuurslid nu na twee zittingsperioden afscheid neemt. Namens bestuur en leden wordt haar een attentie aangeboden.

Maggie Verdriet geeft aan dat ze de organisatie met veel plezier gedaan heeft.

Het bestuur hoopt dat een van de leden zich beschikbaar zal stellen als bestuurslid.

10. V.V. op 17 april 2004.

De voorzitter neemt de agenda voor de komende vergadering door. Hij geeft aan dat het interim-bestuur goed werk heeft verricht. Er is, zorgvuldig maar ook kordaat, het nodige puin geruimd. De sfeer is goed en de huidige bestuursleden zoeken ook contact met de basis.

Als waarnemingsproject is voor de dagvlinders gekozen

Nu de VV naar het voorjaar is verplaatst heeft dit ook consequenties voor onze eigen najaarsledenvergadering. Het bestuur zal zich daarover nog beraden.

11. Benoeming afgevaardigden naar de VV in april 2004.

Onze afvaardiging zal bestaan uit de heren Wanders en Oude Egbrink.

12. Veldbiologieproject Bentelerheide

Wytze Boersma ligt de huidige stand van zaken toe. Een groot deel van het verslag is gereed en ligt ter inzage. Er ontbreken nog een stukken waaronder de aanbevelingen. Vanuit de vergadering komen nog enige suggesties voor wat betreft het opnemen van foto's en aanpassingen van de tekst en de benaming van het gebied. Gerrit van Zalk heeft de voorkeur voor het handhaven van enkele

oude benamingen. Ook is er gesproken over het wel of niet opnemen van kleuren. De stuurgroep neemt alle opmerkingen mee en zal uiteindelijk, in overleg met het bestuur, een beslissing nemen. In het rapport zal wel vermeld worden dat een en ander mogelijk is gemaakt door een provinciale subsidie via het Gewest.

Intussen is er ook contact geweest met de heer Roelofs van Twickel. Hij was enthousiast over de resultaten van ons onderzoek. Een goed verslag zal gebruikt worden bij de verdere planvorming rond dit gebied.

13. Afdelingsactiviteiten 2004 en 2005.

Er is nog geen concreet plan. Al pratend komen er een aantal suggesties boven tafel die door het bestuur nog eens op een rijtje gezet zullen worden. De suggesties zijn: een ander gebied binnen Twickel, het noordelijke deel van Hengelo grenzend aan Deurningen, een gebied binnen de bebouwde kom, de beken ten noorden van Hengelo (o.a. project de Doorbraak) en de nieuwe retentiegebieden aan de rand van Hengelo.

Verder zouden we een gebied kunnen nemen dat we vroeger als KNNV vaak bezocht hebben. Volgens Wouter van den Bosch kan in zo'n gebied het verleden en de nu-situatie goed vergeleken worden.

N.a.v. hiervan ontstaat een discussie over de oude gegevens. Bert Oude Egbrink heeft al een oproep gedaan om oude gegevens bij hem in te leveren. Indien mogelijk zal hij hiervan een overzicht maken.

14. Rondvraag en sluiting.

- Er is nog plek bij de KIN basiscursus over vogels.
- Het is niet duidelijk of de werkgroep Boddenbroek hier nog een functie heeft. Volgens Gerrit van Zalk moet nodig een aantal plekken geplagd worden.

De werkgroep zal contact opnemen met G.J. Roelofs van Twickel.

Hierna sluit de voorzitter om 22.17 uur de vergadering.

Jaarverslag 2004

Bestuurssamenstelling.

Samenstelling per 31-12-2004:

B. Wanders	-voorzitter
J.H. Zwienenberg	-secretaris
J. Weernink	-penningmeester en ledenadministratie
A.G. Oude Egbrink	-natuurhistorisch secretaris
J.C. de Wit	-lid en redactie Onder de Loep

Tijdens de jaarvergadering in maart heeft het aftredende bestuurslid M. Verdriet afscheid genomen.

Bestuursactiviteiten

Het bestuur heeft in 2004 vijf keer vergaderd. Een bestuursafvaardiging bezocht de gewestelijke vergaderingen, de landelijke VV en de bijeenkomsten van de Beleidsraad.

Onze afdeling werd in de Natuur en Milieuraad Hengelo vertegenwoordigd door de heer G. van Zalk.

Ledenvergadering.

Zowel in het voorjaar als het najaar was er een ledenvergadering. De verslagen van deze vergaderingen worden opgenomen in het afdelingsblad Onder de Loep.

Ledental:

Jaar	leden	huisgenootleden	afdelingsereliden	totaal
2001	87	25	2	114
2002	83	25	2	110
2003	80	22	2	104
2004	78	22	3	103

Het ledenblad Onder de Loep.

Ons afdelingsblad verscheen ook in 2004 weer 4 keer. Onder verantwoordelijkheid van de redactie (Joop de Wit en André Bolt) verscheen er weer een interessant blad.

Excursies in 2004

Datum	Plaats	Doel	Aantal deelnemers
15 februari	Friezenberg	frisse neuzen	14
13 maart	Sibculo	geologie	14
28 maart	Singraven	voorjaar	8
10 april	De Meene	weidevogels	14
24 april	Samerott	voorjaarsflora	11
13 mei	Voltherbroek	avond	10
15 mei	Springendal	bronnen	17
6 juni	Boekelerhof	fietstocht	Niet doorgegaan
20 juni	Stort	vlinders	5
4 juli	Osnabrück	Botanische tuin	5
25 juli	Kanaal Almelo-Nordhorn	planten	8
15 augustus	Lemelerberg	heide	9
4 september	Rieselfelder	vogeltrek	8
19 september	Austiberg	najaar	9
3 oktober	Weldam	paddestoelen	6
24 oktober	Kalheupink	herfst	4
13 november	Mosbeek	slotexcursie	7

Totaal zijn er in het jaar 2004 17 excursies georganiseerd. Het aantal deelnemers per excursie wisselde sterk, namelijk van 4 tot 17. Eén excursie is door gebrek aan belangstelling niet doorgegaan. De excursie naar het Springendal was een gewestelijke excursie. De leden van de excursiecommissie zijn Bernard Wanders, André Bolt, Gerrit van Zalk, Wytze Boersma, Harry de Jong en Bert Oude Egbrink (natuurhistorisch secretaris).

Binnenactiviteiten

De Nieuwjaarsbijeenkomst in het Buitencentrum "de Houtmaat" werd dit jaar goed bezocht. Er waren bijna 30 bezoekers die genoten van oliebollen, de wandeling, spelletjes doen, de heerlijke maaltijd en een verslag van een bezoek aan Nieuw Zeeland van de familie Weernink.

In het jaar 2004 zijn er twee lezingen georganiseerd.

Data	Onderwerp	Inleider	Deelnemers
25 februari	muizen	Ger Snaak	16
30 maart	weidevogels	Wim Weijerink	20

Beide lezingen werden georganiseerd door Maggie Verdriet.

Haar taak als organisator van de lezingen is overgenomen door Wouter van den Bosch.

KNNV-Senioren

In de periode van augustus tot en met de volgende zomer komt deze groep maandelijks bij elkaar. Naast het onderlinge contact wordt er ook aandacht besteed aan diverse natuuraspecten. Hiervoor wordt een spreker uitgenodigd of men houdt een korte excursie.

Plantenwerkgroep

Dit jaar zijn er inventarisaties uitgevoerd voor het FLORON project. De inventarisaties zijn individueel gedaan.

Een behoorlijk aantal leden heeft de botanische dag van CCFV in Hilversum bijgewoond. De coördinatie van deze werkgroep is in handen van Wytze Boersma.

Paddestoelenwerkgroep

Naast de determineeravonden bij Hans van de Berg-Vanhouten is er een excursie naar het Weldam geweest. Totaal zijn er 9 werkavonden geweest. Als bijzonderheid wordt de vondst van de Violette gordijnzwam, *Cortinarius violaceus* vermeld. Deze vondst, een rode lijst soort is gecontroleerd door Nico Dam.

Naast deze activiteiten zijn er monitoringen gedaan voor het landelijk meetnet van de Mycologische vereniging.

Cursuswerkgroep KIN (KNNV – IVN – NIVON)

De cursusgroep KIN is samengesteld uit vertegenwoordigers van de volgende organisaties: NIVON, KNNV en IVN.

Elke organisatie levert 2 afgevaardigden. In het jaar 2004 waren er 2 vacatures t.a.v. IVN en KNNV.

De cursusgroep heeft in het jaar 2004 een cursus "Vogels kijken" georganiseerd. Deze basiscursus heeft als doelstelling natuurbeleving uit te dragen onder een zo groot mogelijk publiek.

In het voorjaar werd het eerste onderdeel van de cursus georganiseerd in de vorm van 3 bijeenkomsten in het Nivoncentrum over resp. tuinvogels, watervogels en weidevogels en 3 daarbij behorende excursies op verschillende locaties.

De cursusavonden werden verzorgd door Harry de Jong (voorzitter vogelgroep Nivon), bij de excursies bijgestaan door Jan de Vries en Gerard Jager.

Voor deze cursus meldden zich 32 deelnemers aan, daar het maximum 25 deelnemers is, werd een aantal mensen op de wachtlijst gezet.

In het najaar 2004 is er een vervolgcursus georganiseerd in de vorm van 2 avonden met als onderwerpen: "wintergasten" en "een vogelvriendelijke tuin en terras", verzorgd door resp. Harry de Jong en Jan de Vries.

Ook aan deze avonden was weer een excursie op locatie verbonden. Bij deze cursus waren 20 deelnemers.

Namens KIN,
Thea Schanssema

Veldbiologieproject Bentelerheide

De inventarisatiewerkzaamheden voor dit project zijn afgerond. Alle gegevens worden verwerkt in een verslag dat begin 2005 zal verschijnen. De eindredactie ligt bij Wytze Boersma. Tussentijds is al eens verslag uitgebracht aan de heer G.J. Roelofs van de Stichting Twickel.

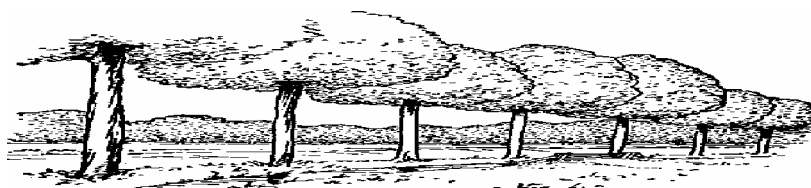
Het conceptverslag is eind 2004 met alle deelnemers aan dit project besproken.

In de voorjaarsvergadering 2004 zijn een aantal suggesties gedaan voor een volgend veldbiologieproject.

Dankwoord

Het bestuur dankt alle leden voor hun inbreng waardoor het mogelijk was om veel activiteiten binnen onze vereniging te organiseren.

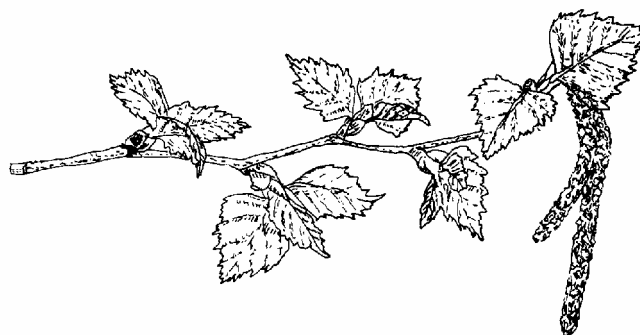
Hengelo, februari 2005.

*Financieel
jaarverslag en
balans 2004
en begroting
2005*

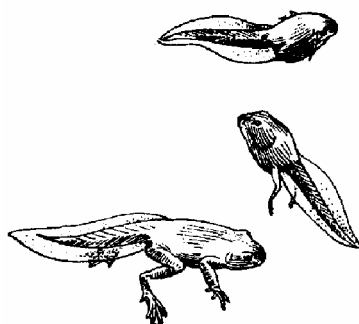
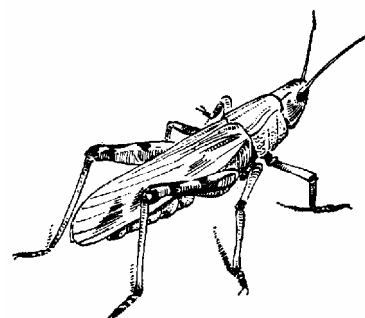
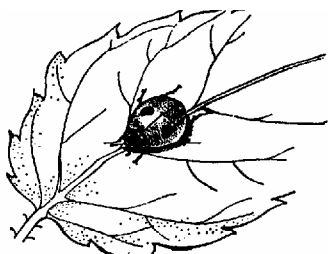
BATEN	WERKELIJK 2003	WERKELIJK 2004	BEGROOT 2004	BEGROOT 2005
Contributie	2.222,50	2.120,00	2.250,00	2.250,00
Rente	46,57	43,78	35,00	40,00
Nieuwjaarsbijeenkomst	375,00	440,00	275,00	450,00
Excursies	0,00	0,00	25,00	25,00
Lezingen	0,00	0,00	70,00	0,00
Cursussen	0,00	0,00	45,00	0,00
Diversen	0,00	0,00	50,00	50,00
Legaat	0,00	134,45	0,00	0,00
Subsidies	0,00	0,00	125,00	125,00
Nadelig saldo	278,50	77,54	150,00	230,00
Totalen	2.922,57	2.815,77	3.025,00	3.170,00

LASTEN	WERKELIJK 2003	WERKELIJK 2004	BEGROOT 2004	BEGROOT 2005
Afdracht Hoofdbestuur	1.518,00	1.507,00	1.550,00	1.500,00
Abonnement/Lidmaatschap	35,88	29,75	70,00	50,00
Onder de Loep-drukkosten	171,50	473,71	350,00	350,00
Onder de Loep-verzendkosten	163,36	77,59	125,00	150,00
Bestuurskosten	301,21	38,45	100,00	100,00
Excursies	19,40	39,75	25,00	25,00
Lezingen	90,00	50,00	135,00	135,00
Cursussen	0,00	0,00	110,00	110,00
Nieuwjaarsbijeenkomst	425,00	360,00	225,00	375,00
Seniorbijeenkomsten	105,00	81,00	50,00	75,00
Portikosten	46,12	10,53	60,00	50,00
Huur + koffie	28,80	31,50	25,00	50,00
Projecten	0,00	91,49	175,00	175,00
Diversen	18,30	25,00	25,00	25,00
Voordelig saldo	0,00	0,00	0,00	0,00
Totalen	2.922,57	2.815,77	3.025,00	3.170,00

CONTRIBUTIE	JAAR 2002	JAAR 2003	JAAR 2004	JAAR 2005
Lidmaatschap	21,50	23,00	23,50	24,50
Lidmaatschap, huisgenoten	8,50	9,00	9,00	9,50

Balans per 31-12-2004			
Bank	114,83	Te betalen kosten	60,75
Bank, best spaarrekening	4.383,42	Reservering: Bijzondere activiteiten	1.000,00
		Project Bentelerheide	650,00
		Aanschaf GPS	350,00
Te ontvangen posten	65,00	Kapitaal 1/1	2.502,50
Totaal	4.563,25	Totaal	4.563,25

ATTENTIE !!! **CONTRIBUTIE 2005** !!! ATTENTIE

Ook dit jaar deze oproep om mee te werken aan een vlotte betaling van uw contributie. Evenals vorig jaar vragen wij u door middel van onderstaande machtigingskaart de contributie te voldoen. De machtiging is éénmalig. De wet en regelgeving geeft u de mogelijkheid om binnen een maand na de boekingsdatum de betaling terug te vorderen.

Voor 2005 bent u voor het lidmaatschap minimaal € 24,50 verschuldigd, voor het huisgenoot lidmaatschap is de minimumbijdrage € 950. (Voor de combinatie is dit dus tenminste € 34,00.)

Vul onderstaande machtigingskaart volledig in en stuur deze aan:

Penningmeester KNNV
Landmansweg 102-A
7556 LZ Hengelo

Als u het niet eens bent met de afschrijving, dan kunt u binnen een maand na de boekingsdatum het bedrag bij uw Bank- of Postbankkantoor terug vorderen

Indien u liever per bank betaalt: bankrekening 62 39 77 591, t.n.v. Penningmeester KNNV, afdeling Hengelo / Oldenzaal.

←-----Knijplijn----->

KNNV afdeling Hengelo-

Hierbij machtig ik u de contributie voor het jaar 2005 ten bedrage van: € _____,

af te schrijven van: (post-) bankrekening: 1 _ 1 _ 1 _ 1 _ 1 _ 1 _ 1 _ 1 _ 1 _ 1

Dhr./ Mw. _____ (voorl. + achternaam)

Straat + nr.: _____

Postcode: _____ Woonplaats: _____

Datum: _____ Handtekening: _____

Aan: Penningmeester KNNV afd. Hengelo-Oldenzaal

Dhr. J. Weernink

Landmansweg 102a

7556 LZ Hengelo (O)